

Sosiaaliturvajärjestelmän epäloogisuuksia: indeksisuojan aukot

Pertti Honkanen

Sosiaaliturvan uudistamista pohditaan parhaillaan parlamentaarisisessa komiteassa, jonka toimikausi kestää vuoteen 2027 saakka. Myös SOSTElla on edustajansa komiteassa. Sosiaaliturvan kehittämisessä on tavoitteena oltava oikeudenmukainen, ymmärrettävä ja selkeä järjestelmä. Tähän tavoitteeseen pääsemiseksi SOSTE haluaa herättää keskustelua sosiaaliturvan nykytilanteesta ja sen kehittämiskohteista. Tässä valtiotieteiden tohtori Pentti Honkasen selvityksessä keskitytään sosiaaliturvan epäloogisuuteen indeksisuojan puutteiden osalta.

Selvityksessä käsitellään indeksisuojan aukkoja, jotka liittyvät nykyisen sosiaaliturvajärjestelmän monimutkaisuuteen tai pikemminkin lainsäädännön joidenkin osien epäloogisuuteen. Kyse ei ole niinkään Suomen sosiaaliturvan tasosta tai kattavuudesta, vaan yksittäisistä ongelmakohtista, jotka voivat tuottaa vaikeuksia tai käytännössä tiukentaa kansalaisten oikeuksia sosiaaliturvaan ja erilaisiin etuuksiin.

Indeksisuoja Suomessa

Suomen sosiaaliturvajärjestelmässä on nykyisin yleensä ottaen varsin kattava indekssuoja. Tämä koskee erityisesti kansaneläke- ja työeläkejärjestelmää ja suurta osaa muustakin perusturvasta kuten vammaisetuuksia, työttömien perusturvaa, asumistukia, sairausvakuutuksen vähimmäispäivärahaa, opintorahaa ja toimeentulotuen normeja. Etuuksien ja etuuksien määrittämiseen vaikuttavien tulo- ja tulorajojen indekssuojalla pyritään turvaamaan etuuksien reaaliarvon eli ostovoiman säilyminen ja osittain myös etuuksien suhteellinen suuruus verrattuna yleisen tulotason kehittymiseen. Myös sosiaali- ja terveydenhuollon maksut sekä varhaiskasvatuksen maksut on pääosin sidottu indekseihin. Sairausvakuutuksessa lääketoimen vuotuinen omavastuu on sidottu indeksiin. Ulosoton suojaosuus on samoin sidottu indeksiin.

Indeksijäädetyksiä tai indeksileikkauksia on käytetty viime vuosikymmeninä toisinaan julkisten menojen säästökeinona. Tällaisia ratkaisuja tehtiin 1990-luvulla, jolloin myös kaa- vailtiin indekssuojan karsimista ja rajoittamista lähinnä eläkkeisiin (ks. Honkanen 2006). Uudempia ratkaisuja ovat vuoden 2015 indeksileikkaus, jolla työeläke- ja kansaneläkeindek- sin nousu rajoitettiin laissa säädettyä pienemmäksi, sekä vuosina 2017–2019 voimassa ollut kansaneläkeindeksin indeksijääditys, johon liittyi aluksi myös 0,85 prosentin indeksileikkaus. Lainsäädäntö on ollut hieman poukkoilevaa. Esimerkiksi opintorahat sidottiin indeksiin vuonna 2008, mutta indeksisidonnaisuus kumottiin vuonna 2015 annetulla lailla, kunnes indeksisidonnaisuus palautettiin vuonna 2020.

Indekssuoja toteutetaan nykyisin usean eri indeksin avulla. Perusturvassa on laajasti käytössä kansaneläkeindeksi, joka on elinkustannusindeksistä (mikä tarkoittaa käytännössä samaa kuin kuluttajahintaindeksi) johdettu indeksi. Työeläkejärjestelmässä etuudet on pää- osin sidottu työeläkeindeksiin, joka johdetaan kuluttajahintaindeksistä ja ansiotasoindeksis- tä. Indeksien muutoksissa kuluttajahintaindeksin paino on 80 prosenttia ja ansiotasoindeksin paino 20 prosenttia. Työeläkelakien erilaiset tulorajat on sen sijaan sidottu pääosin niin sanottuun palkkakertoimeen, jossa ansiotasoindeksin paino on 80 prosenttia ja kuluttajahinta- indeksin paino 20 prosenttia. Samoin palkkakerrointa käytetään, kun työansiot lasketaan eläkkeen alkamisvuoden tasoon. Palkkakertoimeen on myös sidottu esimerkiksi sairausvakuu- tuksen päivärahojen laskentakaavojen tulorajat.

Indeksisidonnaisuuksissa käytetään myös kuluttajahintaindeksiä sellaisenaan. Tämä kos- kee elatustukea. Myös ansiotasoindeksiä sellaisenaan käytetään muun muassa opintotuki- laissa, jossa siihen on sidottu opintorahaoikeuteen vaikuttava opiskelijoiden omien tulojen raja.

Normaaleissa oloissa, jolloin reaali-ansiot nousevat, ansiotasoindeksi antaa parhaimman indekssuojan. Sen jälkeen tulevat niin sanottu palkkakerroin, työeläkeindeksi ja kuluttaja- hintaindeksi (elinkustannusindeksi) tai viimeksi mainitusta johdettu kansaneläkeindeksi.

Nykyisin indeksitarkistukset tehdään yleensä vuosittain, mutta sosiaali- ja terveyden- huollon maksuissa sovelletaan myös kahden vuoden välein tehtäviä tarkistuksia. Miltei aina indeksitarkistukset ovat indeksikorotuksia. Indeksialennukset ovat harvinaisempia, mutta vuonna 2016 kansaneläkeindeksi aleni 0,4 prosenttia, kun lakia kirjaimellisesti sovellettiin. Sen sijaan vuonna 2010 kansaneläkeindeksin alentuminen estettiin, vaikka indeksin nor- maali laissa säädetty laskukaava olisi siihen johtanut.

Indeksisuojan puutteet

Keskeinen indekssuojan ulkopuolella oleva etuus on lapsilisiä. Se oli lyhyen aikaa indeksiin sidottu, mutta vain kaksi indeksikorotusta toteutettiin vuosina 2011 ja 2012 ennen kuin indekssuoja jäädettiin ja lopulta purettiin. Koska tasokorotuksia on tehty melko harvoin (ja lapsilisiä on leikattukin 2015 ja 2017) ja koska indekssuoja on useimpina vuosina puuttunut, lapsilisät ovat nyt lapsiluvusta riippuen reaalisesti 32–38 prosenttia pienempiä kuin vuonna 1994, jolloin niin sanotun perhetuki uudistuksen yhteydessä lapsilisiä korotettiin tuntuvasti ja tuloverotuksen lapsivähennykset poistettiin. Koska yksinhuoltajakorotusta on tarkistettu hieman tuntuvammin (tai leikattu vähemmän) kuin varsinaisia lapsilisiä, yksinhuoltajien lapsilisien reaaliarvossa vastaava pudotus on 16–25 prosenttia.

Tuloverotuksessa indekssuojaa ei käytännöllisesti katsoen ole, mutta kansaneläkkeiden indekssuoja vaikuttaa välillisesti valtionverotuksen ja kunnallisverotuksen eläketulovähennyksiin. Niin sanotut indeksitarkistukset on viime vuosina melko säännöllisesti tehty valtion tuloveroasteikon portaisiin sekä muutamiin keskeisiin vähennyksiin kuten kunnallisverotuksen perusvähennyksen ja valtionveron työtulovähennyksen enimmäismäärään.

Indekssuojan puuttuminen jostakin sosiaalietuudesta merkitsee sosiaalietuuden reaaliarvon vähittäistä supistumista. Pitkällä aikavälillä vaikutus voi olla merkittävä. Jos indekssuoja puuttuu sosiaaliturvalakien tulorajoista, vaikutus on välillisempi. Se merkitsee yleensä sitä, että oikeus johonkin etuuteen supistuu tai lakkaa kokonaan aikaisempaan verrattuna reaalisesti pienemmillä tuloilla. Vaikutus riippuu siitä, missä suhteessa henkilön tulot ovat laissa määrättyihin tulorajoihin.

Indekssuoja puuttuu muutamista työttömyysturvan ja lasten kotihoidon tuen tulorajoista:

- Työmarkkinatuen tarveharkinnan tulorajat (työttömyysturvalaki, 7 luku 7 §).
- Osittaisen työmarkkinatuen tulorajat (työttömyysturvalaki 7 luku 9 §).
- Lasten kotihoidon tuen hoitolisän suuruuteen vaikuttavat tulorajat (laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta, 5 §)

Indeksiin ei ole sidottu myöskään eräitä niin sanottuja suojaosia, jotka turvaavat sen, että tiettyyn tulorajaan asti työtulot jätetään sosiaaliturvan tarveharkinnassa huomiotta. Näitä suojaosia ovat:

- Työttömyysturvan sovitellun päivärahan suojaosa (Työttömyysturvalaki, 4 luku 5 §)
- Yleisen asumistuen suojaosa (ns. ansiotulovähennys, laki yleisestä asumistuesta 13 §)
- Toimeentulotuen etuoikeutettu työtulo (laki toimeentulotuesta, 2 luku 11 §).

Tuloverotuksessa on edelleen muutamia ns. sosiaalisia verovähennyksiä, joita ei ole sidottu indeksiin ja joita ei myöskään ole tarkistettu vuosikausiin. Näitä ovat seuraavat:

- Kunnallisverotuksen invalidivähennys (enimmäismäärä 440 euroa, tuloverolaki 104 §)
- Valtionverotuksen invalidivähennys (enimmäismäärä 115 euroa, tuloverolaki 126 §)
- Valtionverotuksen elatusvelvollisuusvähennys (enimmäismäärä 80 euroa/lapsi, tuloverolaki 127 §).

Kunnallisverotuksen invalidivähennys tehdään tulosta, kaksi muuta tässä mainittua vähennystä suoraan valtion verosta. Invalidivähennys tehdään vain ansiotulon verosta, elatus-

velvollisuusvähennys valtion tuloverosta yleensä, siis mahdollisesti myös pääomatulon verosta, jos ansiotulon vero ei riitä vähennyksen tekemiseen.

Liitetaulukossa kuvataan kahden indeksin, elinkustannusindeksin ja ansiotasoindeksin kehitystä käänteisesti siten, että vuoden 2020 tasoa merkitään luvulla 100. Silloin nähdään helposti, miten paljon indeksisuojan ulkopuolella olevia euromääriä pitäisi korottaa, jotta niiden nykyinen (vuoden 2020) arvo olisi samassa suhteessa hintatasoon tai ansiotasoon kuin alun perin tai viimeksi tarkistettaessa.

Seuraavassa näitä lainsäädännön ongelma-kohtia käsitellään kutakin erikseen.

1) Työmarkkinatuen tarveharkinnan tulorajat

Työmarkkinatuen tarveharkinnalla on melko pieni merkitys nykyisin sen jälkeen, kun puolison tulojen vaikutus työmarkkinatukeen poistettiin vuoden 2013 alussa. Edelleen kuitenkin tarveharkintaan vaikuttavat työttömän omat tulot, lähinnä pääomatulot, jotka voivat olla esimerkiksi pienehköjä vuokra-, korko- ja osinkotuloja tai metsätuloja. Tarveharkintaan vaikuttaa myös esimerkiksi perhe-eläke tai omaishoidon tuki. Perheettömillä työmarkkinatuesta vähennetään 75 prosenttia tuloista, jotka ylittävät 311 euroa/kk, perheellisillä 50 prosenttia tuloista, jotka ylittävät 848 euroa kuukaudessa. Perheellisen tuloraja korotetaan 106 eurolla jokaista alaikäistä lasta kohden.

Kyseiset tulorajat ovat olleet voimassa joulukuusta 2010 lähtien eli jo yli 10 vuotta. Laissa on näitä rahamääriä koskeva valtuutussääntö: ”Jos maan yleinen palkkataso ansiotasoindeksin perusteella arvioiden olennaisesti muuttuu, valtioneuvoston asetuksella säädetään [– –] rahamäärien tarkistamisesta vastaamaan palkkatason muutosta.” Tätä valtuutusta ei ole käytetty vuoden 2010 jälkeen.

Tarveharkinnalla vähennettyjä päivärahoja maksettiin vuoden 2020 tammi-syyskuussa keskimäärin 650 henkilölle kuukaudessa. Tilasto ei kerro sitä, kuinka moni muuten työmarkkinatukeen oikeutettu henkilö menettää päivärahan kokonaan tarveharkinnan vuoksi.

2) Osittaisen työmarkkinatuen tulorajat

Osittaista työmarkkinatukea maksetaan vanhempiensa kotona asuville työmarkkinatuen saajille. Osittainen työmarkkinatuki on vähintään puolet täydestä työmarkkinatuesta. Täydestä työmarkkinatuesta vähennetään ensin puolet siitä vanhempien tulosta, joka ylittää 1 781 euroa kuukaudessa. Tulorajaa korotetaan 106 eurolla jokaista vanhempien huollettavana olevaa ja samassa taloudessa asuvaa kohden.

Näitä tulorajoja ei ole muutettu sen jälkeen, kun laki tässä muodossa tuli voimaan vuoden 2003 alussa. Toisin sanoen tulorajat ovat olleet jo 18 vuotta ennallaan. Tässä kohdin laissa ei ole myöskään samankaltaista valtuutussäännöstä tulorajojen tarkistamiseen kuin tarveharkinnan tulorajojen yhteydessä.

Tammi-lokakuussa 2020 osittaisen työmarkkinatuen saajia oli keskimäärin 5 503. Nämä ovat pääosin nuoria työttömiä, mutta koska osittaiseen työmarkkinatukeen ei liity ikäraja, joukossa on myös varttuneempaa väkeä. Esimerkiksi syyskuussa 50–54-vuotiaita osittaisen työmarkkinatuen saajina oli 6 henkilöä. Muutamina kuukausina viime vuonna saajana on ollut myös yksi 55–59-vuotias henkilö.

Tilastosta ei suoraan nähdä, kuinka monessa tapauksessa tulorajat vaikuttavat osittaisen työmarkkinatuen saamiseen ja milloin osittainen työmarkkinatuki on säädetyn vähimmäismäärän mukainen eli puolet täydestä päivärahasta. Joulukuussa 2019 keskimääräinen osittainen työmarkkinatuki oli 17,45 euroa, mikä ylittää vain 62 sentillä täyden päivärahan puolikkaan. Voidaan päätellä, että useimmissa tapauksissa vanhempien tulot leikkaavat tuntuvasti osittaista päivärahaa.

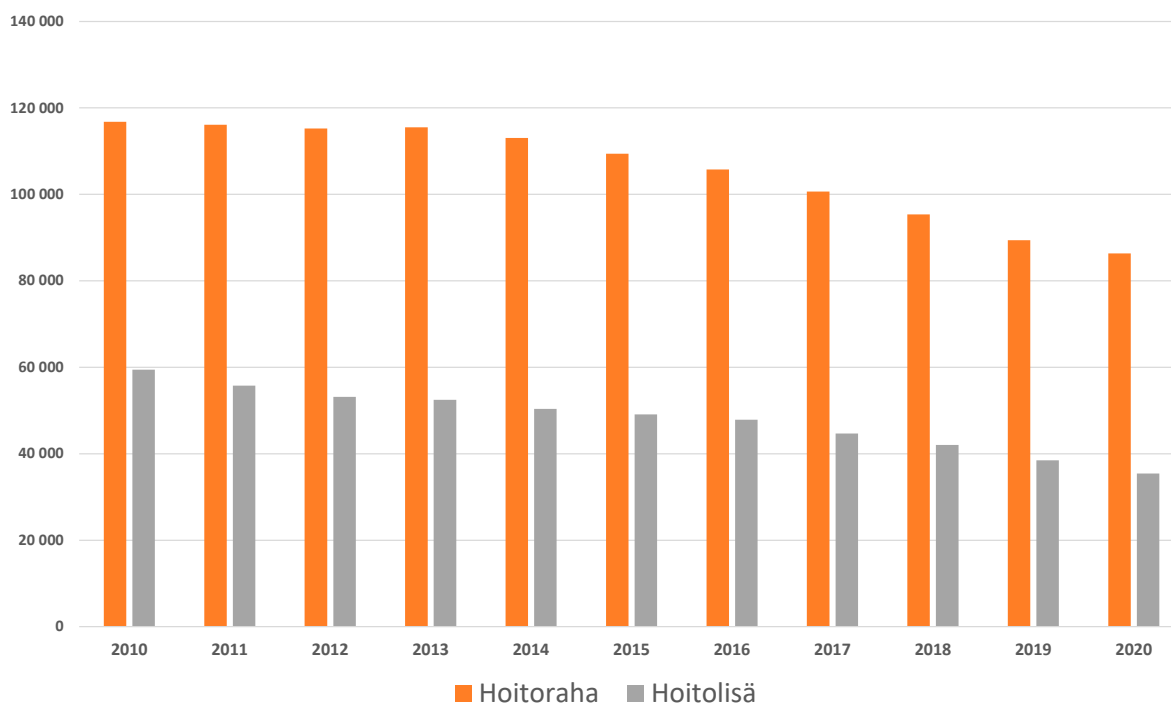
3) Kotihoidon tuen hoitolisän tulorajat

Hoitolisä on lasten kotihoidon tuen tarveharkintainen osa. Oikeutta lasten kotihoidon tuen hoitolisään määrittelee kolme tulorajaa. Oikeus täyteen hoitolisään on kaksihenkisessä perheessä, kun tulot ovat korkeintaan 1 160 euroa kuukaudessa. Kolmihenkisessä perheessä vastaava tuloraja 1 430 euroa ja nelihenkisessä perheessä 1 700 euroa. Lapsista otetaan huomioon korkeintaan kaksi, kun perheen koko määritellään tässä laskukaavassa. Jos tulot ylittävät nämä rajat, hoitolisää alennetaan vastaavasti 11,5 prosentilla, 9,4 prosentilla tai 7,9 prosentilla tulorajan ylittävstä tulosta. Nämä tulorajat merkitsevät vuonna 2021 sitä, että hoitolisää ei makseta kaksihenkisessä perheessä, jos tulot ylittävät 2 756 euroa. Kolmihenkisessä perheessä raja on 3 382 euroa ja nelihenkisessä 4 023 euroa kuukaudessa.

Tulorajat ovat olleet samat (euromuunnokseen liittyvää pientä säätöä lukuun ottamatta) siitä lähtien kuin laki nykyisessä muodossa säädettiin vuonna 1996 ja tuli voimaan 1. elokuuta 1997. Siitä on kulunut yli 23 vuotta.

Vuonna 2020 hoitolisän saajia oli 35 400. Sekä varsinaisen hoitorahan että hoitolisän saajien lukumäärät ovat alentuneet viime kymmenen vuoden aikana, mutta hoitolisän saajien

Lasten kotihoidon tuen saajat 2010–2020

KUVA 1

lukumäärä on vähentynyt jyrkemmin, mikä viittaa tulo rajojen reaalisen kiristymisen vaikutukseen (kuva 1). Hoitorahan saajien lukumäärä on vähentynyt 10 vuodessa 26 prosenttia, hoitolisän saajien lukumäärä 40 prosenttia.

4) Suojaosat

Niin sanotut suojaosat, joilla pyritään kannustamaan sosiaaliturvan saajia työtulojen hankkimiseen, ovat vakiintuneet muutamaankin lakiin 2000- ja 2010-luvulla.

Toimeentulotukeen säädettiin 20 prosentin, mutta enintään 100 euron ”etu oikeutettu työtulo” huhtikuusta 2002 lähtien. Yläraja korotettiin 150 euroon huhtikuussa 2005. Sen jälkeen sitä ei ole muutettu, mutta säännöksen merkitys laajeni vuoden 2015 alussa kun etu oikeutettu tulo muutettiin tulonsaajakohtaiseksi. Sitä ennen se oli kotitalouskohtainen.

Työttömyysturvan soviteltuun päivärahaan säädettiin 300 euron suojaosa vuoden 2014 alusta. Sitä ei ole muutettu sen jälkeen. Koronapandemian aikana suojaosa on kylläkin väliaikaisesti korotettu 500 euroon 1.6.2020–30.6.2021. Suojaosan ylittävistä työtuloista 50 prosenttia pienentää työttömyyspäivärahaa.

Yleisessä asumistuessa otettiin käyttöön 300 euron ansiotulovähennys syyskuussa 2015. Toisin sanoen palkka- ja muista työtuloista vähennetään 300 euroa kuukaudessa asumistukea laskettaessa. Vähennys koskee jokaista ruokakunnan tulonsaajaa erikseen.

Näitä suojaosia ei ole sidottu indeksiin toisin kuin kyseisten lakien monia muita euromääriä. Ratkaisua ei ole perusteltu. Yksi perustelu voisi olla, että suojaosat on haluttu pitää yksinkertaisina helposti muistettavina lukuina. Joka tapauksessa hinta- ja palkkatason vähitellen noustessa suojaosat menettävät osan reaalisesta merkityksestään.

Suojaosilla on nykyisin varsin suuri osuus sosiaaliturvassa, sillä ne koskevat useita kymmeniä tuhansia työttömyysturvan, asumistuen ja toimeentulotuen saajia.

5) Sosiaaliset verovähennykset

Tuloverotuksessa on muutamia niin sanottuja sosiaalisia verovähennyksiä, joiden euromääräistä kattoa ei ole muutettu vuosikausiin. Kunnallisverotuksen ja valtionverotuksen invalidivähennysten enimmäismäärät ovat olleet samansuuruisia vuodesta 1981 lähtien, kun euromuunnoksen yhteydessä tapahtunut pieni säätö sivuutetaan. Valtion verosta vähennettävän elatusvelvollisuusvähennyksen enimmäismäärä on ollut samansuuruinen vuodesta 1989 lähtien, kun euroon siirtymisen yhteydessä tehtyä pyöristystä ei oteta huomioon. Ennen euroon siirtymistä vähennys oli enintään 450 markkaa elatusvelvollista lasta kohden, mikä vastaa 76 euroa. Vuodesta 2002 lähtien vähennyksen katto on ollut 80 euroa.

Tässä on taustalla 1980-luvun ja 1990-luvun vaihteessa käyty keskustelu ja valmistelu, joka tähtäsi verotuksen yksinkertaistamiseen. Tämä johti muun muassa verotuksen sairauskulu- ja lapsivähennysten poistamiseen. Lapsivähennykset kompensoitiin suurelta osin lapsilisien korotuksella perhetuki uudistuksessa vuonna 1994. Myös invalidivähennysten poistamista suunniteltiin.

Hallituksen esityksessä 1993/75 esitettiin myös elatusvelvollisuusvähennyksen poistamista. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta päätti kuitenkin mietinnössään säilyttää elatusvelvollisuusvähennyksen. Valiokunta katsoi, että ”elatusapunsa maksaneita elatusvelvollisia voidaan nykyisessä tilanteessa tukea verotuksen kautta, koska lapsilisäjärjestelmään ei ole nopeasti

löydettävissä toimeenpanoltaan yksinkertaista ja toiminnaltaan luotettavaa järjestelmää.” (StVM 46/1993).

Tämän jälkeen asiaan ei ole kuitenkaan palattu. On selvää, että valtion verosta tehtävän elatusvelvollisuusvähennyksen reaalinen merkitys supistuu vuosi vuodelta. Elatusvelvollisuusvähennys edellyttää maksettuja elatusapuja. Vähennys on 1/8 maksetuista elatusavuista, korkeintaan kuitenkin mainittu 80 euroa vuodessa eli vajaat 7 euroa kuukautta kohden. Elatusavut on lailla sidottu kuluttajahintaindeksiin, mikä myös saattaa outoon valoon indeksisuojan puuttumisen verovähennyksestä (ks. laki eräiden elatusapujen sitomisesta indeksiin 583/2008).

Lopuksi

Monet tässä raportissa mainituista ongelmista ovat helposti poistettavissa. Indeksisuojan ulkopuolella olevat etuudet, tulorajat ja verovähennykset olisi helppo sitoa indeksiin lakeja siltä osin muuttamalla. Vaikka esimerkiksi lasten kotihoidon tuen tarkoituksenmukaisuudesta ja mahdollisista uudistamistarpeista väitellään, on outoa, että erityisesti pienituloisten kannalta tärkeät tulorajat pidetään vuosikausia ennallaan sitomatta niitä indeksiin tai tekemättä muita tarkistuksia.

Näyttää myös siltä, että tarveharkintaisen tai osittaisen työmarkkinatuen tulorajat ovat lainsäätäjän autuaasti unohtamia detaljeja, jotka jätetään vuosikymmeniksi ennalleen asiaa tarkemmin selvittämättä. Tietävästi lainsäädäntöä ei ole missään kohdin perusteltu sanomalla, että tietoisena tarkoituksena on jonkin etuuden tai tulorajan reaaliarvon jatkuva alentaminen.

Verovähennysten ongelmana on, että ne eivät kohdistu yhtä tarkasti kuin tulonsiirrot. Valtionveron vähennyksistä eivät hyödy ne, joiden tulot alittavat valtion ansiotuloverotuksen tulorajan. Kaikkein pienituloisimmat, esimerkiksi pelkän kansaneläkkeen saajat, eivät hyödy myöskään kunnallisverotuksen vähennyksistä. Verotuksen invalidivähennykset voisi ehkä poistaa ja hyvittää vammaistukia korottamalla tai käyttämällä vastaava rahasumma vammaisten ja vanhusten palvelujen parantamiseen.

Sosiaaliturvan uudistamiskomitea, niin sanottu Sata-komitea, esitti vuonna 2009 harkittavaksi että invalidivähennykset ainakin osittain suunnattaisiin omaishoidon tuen tason turvaamiseen. Niin sanottua sote-uudistusta koskevassa hallituksen esityksessä 241/2020 esitetään, että invalidivähennykset poistetaan ja vastaava rahasumma siirretään vammais- palveluihin. Kummassakaan asiakirjassa ei kiinnitetä huomiota indeksisuojan puuttumiseen ja siihen, että vähennysten reaalinen merkitys on kauan supistunut sen vuoksi. Sata-komitean esityksestäkin on kulunut yli 10 vuotta, mutta asialle ei ole tehty mitään.

Jos invalidivähennykset poistetaan ja vastaava rahoitus suunnataan esimerkiksi vammais- palveluihin, kohdejoukot eivät kuitenkaan ole aivan samat. Vuonna 2019 kunnallisverotuksen invalidivähennys myönnettiin 168 000 henkilölle ja valtionverotuksen invalidivähennys peräti 650 000 henkilölle, joista yli puolet ei kuitenkaan käytännössä hyötynyt vähennyksestä. Valtionverosta tehtävänä invalidivähennyksen laskennallinen määrä oli 68 miljoonaa euroa vuonna 2019, mutta todella verosta vähennetty määrä vain 25,4 miljoonaa euroa.

Jos vähennyksiä ei poisteta ja hyvitetä muulla tavalla, indeksisuoja olisi tässäkin perusteltu. Lisäksi valtionverosta tehtävää vähennystä olisi muutettava siten, että se tehdään kunnallisverosta ja sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksusta siltä osin kuin sitä ei voida tehdä valtion ansiotuloverosta.

Lähteitä

Honkanen, Pertti: Perusturvan indeksisuojusta aikaisempaa enemmän aukkoja. Yhteiskuntapolitiikka 2006(71):2, 146–154

Sosiaaliturvan uudistamiskomitean (SATA) ehdotukset sosiaaliturvan uudistamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:62

Tekstissä esitetyt tilastotiedot perustuvat Kelan tilastotietokantoihin (<https://www.kela.fi/kelasto>) ja verohallinnon tilastotietokantaan (<http://vero2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Vero/>)

Tekstissä mainittujen sosiaaliturvalakien soveltamisesta on tarkemmin tietoa Kelan soveltamisohjeissa. Ks. https://www.kela.fi/kelan-etuusohjeet_ohjeet-etuuksittain.

LIITETAULUKKO

Indeksiluvut (2020 = 100) kertovat, miten euromääriä olisi pitänyt korottaa vuonna 2020, jotta niiden reaaliarvo tai suhde ansiotasoindeksiin olisi samalla tasolla kuin niitä alun perin säädettäessä tai viimeksi tarkistettaessa. Esim. osittaisen työmarkkinatuen tuloarvoja pitäisi korottaa 25,2 prosenttia, jos lähtökohdaksi otetaan elinkustannusindeksi, ja 53,9 prosenttia, jos lähtökohdaksi otettaisiin ansiotasoindeksi. (Euromuunnokseen 2002 liittyneitä tarkistuksia ei ole otettu huomioon.)

Vuosi	Elinkustannusindeksi	Ansiotasoindeksi	Etuuksia ja tuloarvoja: nykyisten rahamäärien voimaantulo
1981	270,8	508,1	Invalidivähennykset (1981)
1982	247,7	459,5	
1983	228,2	416,4	
1984	213,4	380,4	
1985	201,4	350,9	
1986	194,5	328,0	
1987	187,6	306,5	
1988	178,8	281,2	
1989	167,7	258,3	Elatusvelvollisuusvähennys (1989)
1990	158,2	236,6	
1991	151,8	222,5	
1992	148,1	218,3	
1993	145,0	216,7	
1994	143,5	212,5	
1995	142,0	203,0	
1996	141,2	195,4	
1997	139,5	191,2	Hoitolisän tuloarajat (1.8.1997)
1998	137,6	184,9	
1999	136,0	179,9	
2000	131,5	173,0	
2001	128,3	165,5	
2002	126,3	159,9	
2003	125,2	153,9	Osittaisen työmarkkinatuen tuloarajat (1.1.2003)
2004	124,9	148,2	
2005	123,8	142,6	Toimeentulotuen etuoikeutettu tulo (1.4.2005)
2006	121,7	138,4	
2007	118,8	134,0	
2008	114,1	126,9	
2009	114,1	122,1	
2010	112,7	119,0	Työttömyysturvan tarveharkinnan tuloarajat (15.12.2010)
2011	108,9	115,8	
2012	106,0	112,2	
2013	104,4	109,9	
2014	103,4	108,4	Työttömyysturvan suojaosa (1.1.2014)
2015	103,6	107,0	Asumistuen ansiotulovähennys (1.9.2015)
2016	103,2	105,9	
2017	102,4	105,7	
2018	101,3	103,9	
2019	100,3	101,8	
2020	100,0	100,0	